

Dergimiz, Hedefler ve Düşünceler

Oğuz Tanrıdağ

Bilinenle yetindiğimiz sürece gerçeği hiçbir zaman bulamayacağız. Bizden önce yazılanlar yasa değil rehberdir. Gerçek, henüz sahip olunmadığından herkese açıktır.

Gilbert de Tournai

Türk Nöroloji Derneği'nin yayın organı olan Türk Nöroloji Dergisi yeni bir yapılanma anlayışı içinde, biçimindeki ve içeriğindeki değişikliklerle birlikte elinize ulaşmış bulunuyor. Dergideki bu değişikliklerin dernek yönetimindeki değişimin hemen ertesindeki bir zaman diliminde ortaya çıkmış olması, doğal ya da raslantısal olmanın çok ötesinde, Türk nörologları için önemli mesajlar içeriyor. Herşeyden önce, derginin derneğin yayın organı olması, bu türden değişiklikler için doğal bir neden teşkil etmiyor. Yine bu değişimin derginin kurumsal kimliği ve bağlantısı nedeniyle dernek yönetiminden bağımsız biçimde, sadece editör ve kurulların isteğiyle gündeme getirilmesi de olanaksız. Böylelikle geriye bir tek bu değişimin dernek yönetimindeki değişimle birlikte algılanması ve yorumlanması seçeneği kalıyor. Doğru yaklaşım da bu. Yalnız burada dernek yönetiminin belirleyici değil de yönlendirici bir etkisinin olduğunun, hatta derginin yeni editörünün belirlenmesinden sonra kendisine rahatça çalışabilmesi için maddi olmasa da düşünsel hareket alanı oluşturulduğunun altının çizilmesi gerek.

Yeni editörün belirlenmesinden sonra derginin editoryal yapısının ortaya konulmasında, editörün yıllardır dergi yapılanmaları içinde izlediği ortak bir modelin gerçekleştirilmesi işine girildi. Bilindiği gibi derginin daha önceki editoryal yapısı içinde bir editörle birlikte ülkemizdeki

akademisyen nörologların isimlerinden oluşan, sıkça güncellendiğini sanmadığım alfabetik bir liste bulunuyordu. Bunu dışında ortak model içinde rastlanılan editör yardımcıları, editoryal kurul üyeleri ve uluslararası danışmanlar yoktu. İlk olarak editör yardımcılığı için düşünülen sayın arkadaşlara teklif götürüldü. Buradaki ölçütler; editörle sık sık toplanabilmelerine olanak tanıyacak coğrafi yakınlık, farklı akademik yapıları temsil etmeleri, konularında atılcı ve vizyon sahibi olmaları ve yaşça nispeten genç kategoride bulunmalarıydı. Koşulları karşıladığına inanılan beş editör yardımcısı belirlendi. Ardından, diğer önemli girişimler olarak editoryal kurul'un, uluslararası danışma kurulu'nun ve yayın danışma kurulu'nun oluşturulması için girişimler başlatıldı. Bu girişimlerde editör, bir büyük güven duygusu eşliğinde bir büyük zorluğu birlikte yaşadı. Editörün güven duygusu, yıllardır aralarında bulunduğu meslektaşlarının birikimlerine ve deneyimlerine olan inancından kaynaklanıyordu. Zorluğu ise çift nedenliydi. Nedenlerden birincisi, güvendiği meslektaşlarından bazılarının ulusal bazda yayıncılığa ve dergiciliğe pek yakın durmamalarıydı. İkincisi ise onların arasından kurullar için seçim yapma zorunluluğuydu. Türk Nöroloji Derneği'nin ılımlı ve yapıcı tavrının da yardımıyla editoryal kurul oluşturuldu. Bu kurulun oluşturulmasında, yapmayı planladığımız işler konusundaki

deneyim ve kararlılık etkeni ön plana alınarak coğrafi ve kurumsal dağılım farklılığı üzerinde yoğunlaşmadı. Ancak ilgi alanları içinde serebrovasküler hastalıklar, epilepsi, nöroimmünoloji, demiyelinizan hastalıklar, baş ağrıları, kognitif nöroloji, hareket bozuklukları, dejeneratif hastalıklar, nöromüsküler hastalıklar, nörofizyoloji, nörooftalmoloji, nöroonkoloji, nöroüroloji ve pediatrik nöroloji yer aldı. Uluslararası danışma kurulunun oluşturulmasında ise oldukça güvenilir ve sonuç alıcı bir yaklaşım gösterilerek, öncelikle editoryal kurul üyelerinden kendi alanlarıyla ilgili isimler istendi. Daha sonra bu bilim adamlarıyla ilişki kurularak dergimize danışman olmaları ve kabul etmeleri durumunda akademik dosya özetlerini göndermeleri rica edildi. Sonuç çok olumluydu. Son aşamada ise daha önce uzun alfabetik bir liste olarak yayınlanmakta olan yayın danışma kurulunun oluşturulması için editoryal kurul üyelerinden isimler istendi. Önerilerle ve editörün düşündüğü isimlerle birlikte, bazı saygıdeğer hocalarımızın isimleri, coğrafi dağılım ve son yıllardaki çalışmalarıyla göze batan genç arkadaşların da hatırlanmasıyla liste oluşturuldu. Elinizdeki sayının bilimsel yazıları bu kurulların görüşleri alınarak yayına hazırlandı.

Türk Nöroloji Dergisi'nin başından beri hedefleri vardı. Bu hedefler; Türk nörologlarının, bilimsel yazılarını yayınlamak için tercih ettikleri ve bilimsel dosyalarında ayrıcalıklı bir yere sahip olan üst kimlikli bir dergi olabilmek ve bununla çok yakından ilişkili bir biçimde uluslararası saygın bilimsel indekslere kabul edilerek, bir yandan dünya bilimine katkı sağlarken diğer yandan da Türk nörolojisini dünyaya tanıtmaktı. Türk Nöroloji Dergisi henüz bu hedeflere ulaşmış değil. Yeni editör ve editoryal kurullar bu hedeflere ulaşmanın ciddi bir yeniden yapılanma gerektirdiği düşüncesiyle elinizdeki örneği hazırladılar.

TÜRKİYE ve BİZ HEDEFLERİN NERESİNDEYİZ?

ISI (Institute for Scientific Information) 2002 yılı verilerine göre uluslararası bilimsel atıflı indekslerde (SCI-Exp, SCI, SSCI, AHCI) tüm branşlarda yer alan dergi sayısı 12651 olup, Türkiye kaynaklı dergi sayısı 4'tür.

Bu dergilerimiz; Turkish Journal of Pediatrics, Turkish Journal of Chemistry, Turkish Journal of Veterinary & Animal Science ve Türk Psikoloji Dergisi'dir. Index Medicus Mart 2003 verilerine göre de Türkiye kaynaklı dergilerin sayısı toplam dergi sayısı olan 3923 içinde sadece 6'dır. Bu dergiler de Turkish Journal of Pediatrics, Turkish Journal of Traumatology & Emergency Surgery, Acta Orthopædica et Traumatologica Turcica, Anadolu Kardiyoloji Dergisi, Kulak Burun Boğaz İhtisas Dergisi ve Mikrobiyoloji Bülteni'dir. Özetle, iki büyük indeks topluluğu içinde yer alan toplam 16574 dergi

arasında Türkiye kökenli toplam 10 dergi yer almaktadır. ⁽¹⁻³⁾ Türkiye kökenli bu 10 derginin arasında ise hiçbir nörolojik bilimler dergisi yer almamaktadır. Tablo I, Avrupa'nın belirli ülkeleri ve A.B.D. dışındaki bir çok ülkede Index Medicus'ta indekslenen dergi sayısını karşılaştırmalı olarak vermektedir. Tablo II ise Science Citation Index (SCI)'te indekslenen klinik nöroloji dergilerinin listesini göstermektedir.

Tablo I. Benzer Ülkelerde Index Medicus Tarafından İndekslenen Dergi Sayısı

Ülkenin Adı	İndekslenen Dergi Sayısı
Çin (Hong Kong)	66
Polonya	49
İspanya	42
Hindistan	28
Çek Cumhuriyeti	22
Brezilya	16
Romanya	13
Macaristan	12
Güney Kore	12
Çin (Anakara)	9
Hırvatistan	8
Meksika	8
Arjantin	8
İrlanda	7
G.Afrika	7
TÜRKİYE	6
Ukrayna	6
Singapur	6
Yunanistan	6
Bulgaristan	6
Finlandiya	5
Nijerya	5
İsrail	5
Şili	4
Mısır	4
Bangladeş	3
Tayland	3
Tunus	3
Kenya	2
Etiyopya	1
Kolombiya	1
Cezayir	1
Küba	1
S. Arabistan	1
Papua Yeni Gine	1

YANLIŞ NEREDE?

Türk Nöroloji Dergisi Editörlüğü yukarıda sayılarla gözler önüne serilen durumun ciddi biçimde analizinden yanadır. Bu analizde ilk dikkati çeken husus, Türk nörolog akademisyenlerinin bilimsel birikiminin, uluslararası deneyiminin ve temsil gücünün, kendi derneklerinin yayın organı da dahil olmak üzere kendi dillerinde yayın yapan dergilere yeterince yansımamış olmasıdır. **Görünen odur ki; Türk nörolog akademisyenlerinin çoğu kendi birikimlerini ve bilimsel düzeylerini kendi dergilerine yansıtma konusunda oldukça tutucu davranmakta ve dahası bu tavırlarıyla kendileriyle birlikte çalışan ve kendilerinden sonra söz sahibi olabilecek bilim insanlarına kötü örnek olmaktadır.** Türkiye'nin çok sıkı bağlar içinde bulunduğu A.B.D. ve Batı Avrupa'nın üst düzey bilimsel faaliyetlerinin gerek kişisel gerekse de kurumsal düzeylerde alabildiğince içinde olan ve hatta her

Tablo II. Science Citation Index'te Kayıtlı Klinik Nöroloji Dergileri

Clinical Neurology

A N A E-Approche Neuropsychologique Des Apprentissages Chez L Enfant
Acta Neurochirurgica
Acta Neurologica Belgica
Acta Neurologica Scandinavica
Acta Neuropathologica
Aktuelle Neurologie
Alzheimer Disease & Associated Disorders
Alzheimers Reports
American Journal of Neuroradiology
Amyotrophic Lateral Sclerosis and Other Motor Neuron Disorders
Annals of Neurology
Aphasiology
Archives of Neurology
Behavioural Neurology
Bipolar Disorders
Brain
Brain & Development
Brain Pathology
Brain Topography
British Journal of Neurosurgery
Canadian Journal of Neurological Sciences
Cephalalgia
Cerebrovascular Diseases
Child Neuropsychology
Childs Nervous System
Clinical Autonomic Research
Clinical Electroencephalography
Clinical Journal of Pain
Clinical Neurology and Neurosurgery

Clinical Neuropathology
Clinical Neuropharmacology
Clinical Neuropsychology
Clinical Neuropsychologist
Current Opinion in Neurology
Dementia and Geriatric Cognitive Disorders
Developmental Medicine and Child Neurology
Epilepsia
Epilepsy Research
Epileptic Disorders
European Archives of Psychiatry and Clinical Neurology
European Journal of Neurology
European Neurology
European Neuropsychopharmacology
European Spine Journal
Fortschritte Der Neurologie Psychiatrie
Headache
Human Psychopharmacology - Clinical And Experimental
International Journal of Neuropsychopharmacology
Interventional Neuroradiology
Journal of Affective Disorders
Journal of Child Neurology
Journal of Clinical and Experimental Neuropsychology
Journal of Clinical Neurophysiology
Journal of Clinical Neuroscience
Journal of Geriatric Psychiatry and Neurology
Journal of Intellectual Disability Research
Journal of Medical Speech Language Pathology
Journal of Nervous and Mental Disease
Journal of Neural Transmission
Journal of Neuro-Ophthalmology
Journal of Neuroimaging
Journal of Neurology
Journal of Neurology Neurosurgery and Psychiatry
Journal of Neuropathology and Experimental Neurology
Journal of Neuropsychiatry and Clinical Neuroscience
Journal of Neuroradiology
Journal of Neurosurgery
Journal of Neurosurgical Anesthesiology
Journal of Neurotrauma
Journal of Pain
Journal of Pain and Symptom Management
Journal of Psychopharmacology
Journal of Spinal Disorders
Journal of the International Neuropsychological Society
Journal of the Peripheral Nervous System
Klinische Neurophysiologie
Mental Retardation and Developmental Disabilities Research Reviews
Minimally Invasive Neurosurgery
Movement Disorders
Multiple Sclerosis
Nervenarzt

Nervenheilkunde
Neuro-Oncology
Neuro-Ophthalmology
Neuro-Orthopedics
Neurocase
Neurochirurgie
Neuroepidemiology
Neurogastroenterology and Motility
Neurogenetics
Neurologia Croatica
Neurologia Medico-Chirurgica
Neurologic Clinics
Neurological Research
Neurological Sciences
Neurologist
Neurology
Neuromodulation
Neuropathology
Neuropathology and Applied Neurobiology
Neuropediatrics
Neurophysiologie and Clinique-Clinical Neurophysiology
Neuropsychiatry Neuropsychology and Behavioral Neurology
Neuroradiology
Neurorehabilitation and Neural Repair
Neuroscience and Biobehavioral Reviews
Neuroscientist
Neurosurgery
Neurosurgery Clinics of North America
Neurosurgical Review
Otology & Neurotology
Pain
Pain Reviews
Parkinsonism & Related Disorders
Pediatric Neurology
Pediatric Neurosurgery
Progress in Neuro-Psychopharmacology & Biological Psychiatry
Psychiatry and Clinical Neurosciences
Psychiatry Research-Neuroimaging
Revista de Neurologia
Revue Neurologique
Schmerz
Seizure-European Journal of Epilepsy
Seminars in Neurology
Skull Base - an Interdisciplinary Approach
Sleep
Sleep Medicine Reviews
Spinal Cord
Spine
Stroke
Surgical Neurology
Techniques in Neurosurgery
Zhurnal Nevropatologii I Psikhiatrii Imeni S S Korsakova

yıl belirli bir süreyi oralarda misafir bilim adamı statüsüyle geçirecek bizler için ciddi biçimde gurur kaynağı haline dönüşen bir kısım nörolog akademisyenin de bu duruma katkılarının bulunduğunu düşünmekteyim. Buradan, Türk Nöroloji Dergisi Editörü olarak bu arkadaşlarımızın Türkiye'deki nörolojik bilimlerin birikimine ve düzeyine olumsuz etkilerde bulunan bu tavırlarının yanlışlığını anlamalarını ve bir an önce kendilerinin öncülük ettiği ciddi araştırma yazılarını öncelikle dergilerine yönlendirmelerini ve etraflarında da bu tür bir motivasyon oluşturmalarını rica ediyorum. Herkes tarafından çok iyi bilinen odur ki; onların katkıları olmaksızın Türk nörolojisi uluslararası bilim rekabetine açılmaz.

Yanılışlardan ikincisi, bilimsel faaliyetlerimizin, yine varolan birikimle hiçbir şekilde uyuşmayan bölünmüşlüğüdür. Bu açıdan görünen; genellikle kurum bazında, hatta bir binanın duvarları arasında bilim yapma saplantısıdır. Çoğu kez uluslararası aktivitelere katılmak açısından son derece istekli, hatta verimli ve üretken olan bazı akademisyenlerimiz yurda dönüşlerinde kendi kurum ve binalarının duvarları arasında sessizliğe bürünmekte ve çok ihtiyacımız olan deneyim alış-verişleri ve çok merkezli çalışmalar konusunda isteksiz davranmaktadırlar.

Bu tür bir yaklaşımın diğer bir göstergesi de aynı bilim dalı içinde henüz genel anlamda ve güçlü bir üst yayın organına sahip olunamamışken, birden fazla yayın organının boy göstermesidir. Bunun bilimsel gelişmenin bir ön koşulu olduğu iddia edilebilir ve belirli koşullarda da doğrudur. Ancak bilimsel açıdan çok sıkı ilişkilerin var olduğu ülkelerdeki örnekler hatırlandığında, bu gelişmenin böyle olmadığı, aksine hem organizasyon hem de yayıncılık alanlarında önce güçlü örneklerin ortaya çıktığı, daha sonra varolan potansiyelin değerlendirilmesi amacıyla yan organizasyonlara ve yayın organlarına gereksinim doğduğu görülür. Türk nörologlarının önünde duran ivedi görev, önce kendi derneklerinin yayın organını güçlendirmektir. Türkiye'de tek bir Türk Nöroloji Dergisi vardır.

Yanılışlardan bir diğeri, Türk Nöroloji Dergisinin bugüne değin, uluslararası bilimsel yayıncılık formatına sokulamamış olmasıdır. Uluslararası formata sahip olmak sadece yayın kuralları konusunda standart kurallar koymak değildir. Bu formatta esas önemli olan, derginin kurumsal yapısının kimler tarafından oluşturulduğu, editörden başlamak üzere derginin reklam faaliyetlerine kadar hak ve hukuk kurallarının bütünlüğüdür. Ayrıca derginin kendi dışındaki sektörlerle karşı ve özellikle de reklam veren kuruluşlara karşı konumu çok önemlidir. Dergi, kendi dışındaki sektörlerle ilişkilerde bağımsız ve yönlendirici konumda olmalı, bir kuruluşun

gölgesi dergi üzerine düşmemelidir. Bu konuyla ilgili temel bir yazı bu sayıda yayınlanmaktadır. ⁽⁴⁾

DERGİ SEÇME ve İNDEKS KABUL KRİTERLERİ NİYE VAR?

Dergi seçme neden gereklidir? Neden bir bilim dalındaki bütün dergiler dikkate alınmıyor da aralarından ufak bir bölümü seçiliyor? Bu sorunun varsayımsal bir yanıtı Bradford Kanunu olarak bilinen gözlemlerde ifadesini bulmuştur. 1930'ların ortasında S.C.Bradford'un ileri sürdüğü şuydu; bir bilim dalında yayınlanan dergilerin tümü bilimsellik açısından aynı düzeyde yazılar yayınlayamaz. Bundan dolayı, bu dergilerin tümünün incelenmesine gerek yoktur. Yapılan analizler o bilim dalı için değerli bilimsel bilginin toplam dergi sayısının ancak ufak bir yüzdesinde toplandığını gösterdiğinden böyle bir çabanın hem ekonomik hem de zamansal açıdan göze alınmasına gerek yoktur. Bu nedenle, bir bilim dalında yayınlanan dergilerin arasında bilimsel bilginin kalitesine yönelik bir seçim yapmak gerekir. Gerçekten de yakın zamanlarda ISI tarafından yapılan kaynak analizleri yıllık olarak incelenen 8600 derginin 150'den azının kaynak sayısının yarısını oluşturduğunu göstermiştir. Benzer biçimde, ISI editoryal yetkilileri yılda 2000 yeni dergi incelemekte, bunlardan ancak 10-12%'si seçilmektedir. Bu oranların düşüklüğü geleceğe yönelik olarak moralleri bozabilir. Ancak bilimsel dergiciliğin kalbi olarak kabul edilen bu sınırlı sayılar içinde değişkenlik olduğu da öne sürülmektedir. ^(5,6)

Dergi seçme ve indeks kabul kriterlerinin varlığıyla ilgili farklı yaklaşımlarda mevcuttur. Bu yaklaşımlara göre bu seçim ve kabul süreci çoğu kişinin sandığı gibi sadece "bilimsellik" açısından değerlendirilemez. Bu sürece katılabilmek için aday dergilerde yayınlanan makalelerin sadece "kaliteli" olması yetmemekte, bunun yanısıra bu süreçler içinde değerlendirme yapan "kimi odakların" bilim politikasına da uygunluğu aranmaktadır. ⁽²⁾ Bu görüşte belirli bir gerçeklik payının bulunduğu, bilimin kendi dışındaki dünyadan ve sektörlerden etkilendiği söylenebilir. Hatta bu sürecin bilimdeki yerel unsurların globalizme tek yanlı entegre olmasına hizmet ettiği de iddia edilebilir. Bu farklı yaklaşımlar karşısında bilimsel dergiciliğimiz açısından doğru olanı nasıl saptamalıyız? Doğru olan, dergi seçme ve indeks kabul kriterlerini karşılama kaygısına kapılmadan "kendimize özgü bilim standartları" üretmek ya da varsa (!) ona uygun davranmak mı? yoksa uluslararası standartlarla bir an önce kendi çalışma standartlarımızı oluşturmak mı?

BİLİMDE HERKESİN KENDİNE GÖRE STANDART OLUŞTURMA GİBİ BİR LÜKSÜ YOK

Öncelikle bir konuda kendimize karşı dürüst olalım. Dünyada bilimsel standartların ya da bilim dünyasındaki standartların nasıl ve kimler tarafından konulduğunu kendimize soralım. Bu sorunun yanıtı hoşumuza gitmese de bellidir. Dünyada bu standartlar toplumsal gelişimin ana aşamalarını geçener, sermaye birikimini önemli ölçüde gerçekleştirenler ve bilgi çağını yakalayanlar tarafından konuluyor. Demek ki bu standartların gelişmesinin bir toplumsal tarih boyutu, bir ekonomik boyutu, bir de bilgi boyutu var. Bu tarih kimilerince binlerce yılla, kimilerince de yüzyıllarla ifade ediliyor. Eski Yunan Filozoflarının çoğunun ve Leonardo Da Vinci'nin kafalarının nelerle meşgul olduğu, Giardano Bruno'nun 1600 yılında neden ve kimler tarafından yakıldığı hatırlanmalıdır. ^(7,8) Doğa ve canlı bilimlerinin gelişmesinde ve dogma'ya karşı savaşta onların katkıları reddedilebilir mi? Bu da gelinen noktaya bir birikimle ulaşıldığını gösteriyor. Zenginlik standart koymada tek başına yeterli değil. Ancak aşağıdakilerle birleştiğinde standartlar konulabiliyor: yaşam standardı, teknolojik standart, ekonomik standart, bilimsel standart vb.

Sonraki sorular bizimle ilgili. Peki biz bu "standart koyucular" arasında mıyız?, bütün bu standartların dışında "modern" bir hayat düşünemiyor muyuz? ya da bilimsel standartlar olmaksızın kendimizi düşünemiyor muyuz? Üç tane Hayır. Birinci Hayır'ın nedeni, boyutlardaki eksikliklerimiz, birikim eksikliğimiz ve bilginin tarihinde önemli bir rol oynamış olan "bunalım" eksikliğimiz. **O bunalımlardır ki bilimsel devrimi doğururlar ve yeni "paradigmalar" yaratırlar.** ⁽⁹⁾ Diğer Hayır'ların açıklaması daha basit. Modernleşmekte olan bir ülkede yaşamamız, bilgi üretimiyle uğraşmamız vb. Hal böyleyken, bilimde "yeni" standartlar aramak maceracı ve belirsiz bir tavır değil mi? Onun yerine, üretmediğimiz, geliştirmedikimiz halde önümüzde duran ve uğraştığımız işlerle ilgili olan standartları eleştirel yolla değerlendirip yolumuza devam etmemiz daha olumlu değil mi? Bilimde varolan gelişmeyi yadsıyarak "Amerika'yı tekrar tekrar keşfetmeye çalışmak" tipik bir çocukluk hastalığıdır. Bu yaklaşım doğrultusunda bir politika bize sadece zaman ve imkan kaybettirir. Bu konudaki telkin ve yaklaşımlara karşı dirençli olmalı ve nedenlerini sorgulamalıyız.

KABUL KRİTERLERİ NELER?

Değerlendirme sürecinde aday dergiyle ilgili kalitatif ve kantitatif bir çok unsur değerlendirilmektedir. Bunların bir bölümü mutlaka olması gerekenler, diğer bir bölümü ise kararı etkileyecek olan tavsiyelerdir.

I. Mutlaka Olması Gereken Kabul Kriterleri

Bunlar; Temel Dergi Standartları, Editoryal İçerik ve Kaynaklandırma Analizi'dir.

a) Temel Dergi Standartları: Dergi temel standartlarının en başında derginin zamanında çıkıp çıkmadığı yer almaktadır. Bu konuya iki açıdan yaklaşılmaktadır. Bunlar, okurlarına belirli aralıklarla bilgileri aktarabilme gücünün varlığı ya da düzenlilik ve hangi aralıklarla çıkmaya söz veriyse ona uymaları yani etiğe uygunluktur. Düzenli aralıklarla basım, bilimsel materyalin dergiye akışının varlığı ve sürekliliği açılarından bir ölçü olarak görülmektedir. Üzerinde yazan aralıklarla çıkma ise en temel etik prensip olarak alınmaktadır. Gecikmiş olarak çıkan dergiler başka ölçütlere bakılmaksızın değerlendirmeye alınmamaktadır. Değerlendirme için en az 3 düzenli sayı gerekmektedir.⁽⁵⁾ Derginin uluslararası bir yayın formatında çıkıyor olması, özetlerinden başlayarak kaynaklara kadar uluslararası bir formatı takip ediyor olması önemlidir. İngilizce başlıklar, özetler ve anahtar kelimelerin varlığı önemlidir. Derginin tümünün İngilizce çıkmasından söz edilmemekte, yukarıdaki gereklere uyulduğunda daha geniş okuyucuya ulaşma hedefinin varlığında herhangi bir dilde olabileceği belirtilmektedir.

Akran değerlendirme (peer review) sürecinin varlığı ve bu sürecin objektif ve kayıtlı biçimde işlenmesi temel dergi standartları arasında yer almaktadır.

b) Editoryal Çalışmanın İçeriği: Editoryal çalışmanın kalitesi bir çok faktör tarafından belirlenir. Bu faktörler iki ana gruba ayrılır. Bunlar, editoryal içerik ve editoryal çalışmanın kalitesidir. Editoryal içerik; dergi editoryal kurullarının uluslararası ve ulusal-coğrafi temsil yeteneğine sahip üyelerden oluşması ve benzer biçimde aynı yaygınlık içinde okunabilmesidir. Editoryal çalışmanın kalitesi, doğal biçimde birinci faktörden etkilenir biçimde; makale seçme metodları, yayın etiğine uygunluk, ilgi çatışmalarının bildirim (conflict of interest), reklam ve sponsorluk faaliyetleri ve yayın kalitesinden oluşur. Yayın kalitesi; baskı kalitesi, grafiksel kalite, asitsiz kağıt kullanımı gibi unsurlardan oluşur. Bunlara derginin dağıtım kalitesi de eklenmelidir.

c) Kaynaklandırma Analizi: Kaynaklandırma analizi genel olarak dergideki yazılara ne kadar atıf yapıldığıyla ilgili bir değerlendirmedir. Ancak yayın dünyasında yeni olan dergilerin bu konudaki değerlendirilmesinde çok önemli bir diğer faktör gündeme gelmektedir ki o da derginin editoryal kurullarında yer alan üyelerin çalışmalarının ne kadar atıf aldığıyla ilgilidir. Kaynaklandırma analizinde

ISI editörleri atıf sayısını otomatikman kabul etmemekte, yapılan atıfları; bilime katkı, uluslararası kapsama sahip olma ve ilgi çatışmaları açılarından yeniden değerlendirilmektedirler. Burada önemle vurgulanan bir nokta (ki bizim için önemli olabilir), atıf almanın sanat ve sosyal bilim alanlarında göreceli olarak uzun zaman almasına karşın, canlı bilimlerinde çok kısa zaman dilimlerinde gerçekleşebilmesidir.⁽⁵⁾

II. Tavsiye Edilen Kabul Kriterleri

- Editör, Editör Yardımcıları, Editoryal Kurul, Uluslararası ve Ulusal Danışma Kurulları dergide anımlı ve değişiklikler her sayıda belirtilmelidir.
- Derginin yazım kurallarının kaynağı belirtilmelidir.
- Makalelerde dil, anlatım ve yazım hataları en az seviyeye indirilmeli, mümkünse yazım ve imla kılavuzları yayınlanmalıdır.
- Makale yazımlarında yapılandırılmış özet (structured abstract) tavsiye edilmektedir.
- Derginin her sayısında en az birkaç yabancı yazarın çalışmasına yer vermek yararlı kabul edilmektedir.
- Kaynak yazımlarına çok dikkat edilmesi, tekrardan kaçınılması, mümkün olduğunca az sayıda kitap kaynak gösterilmesi gerekmektedir.
- Index Medicus ve SCI'ye kabul edilme yolunda diğer indekslere kabul edilme önemli bir girişim olarak algılanmaktadır.
- Yayın etiğine uygunluk açısından aşırı yazar sayısı hoş karşılanmamaktadır. Aşırı yazar sayısının suistimallere uygun zemin yarattığına inanılmaktadır. Her makale başvurusunda yazarların tümünün imzaladığı izin yazısı mutlaka editörlüğe takdim edilmelidir.
- Deneyisel çalışmalarda etik kurul onayı alındığına dair izin yazısı sunulmalıdır.
- Normal sayılar dışında özel sayı, ek sayı ya da kongre sayısı çıkartılması ancak bunların sayısının fazla abartılmaması tavsiye edilmektedir.
- Her yayın yılının sonunda konu ve yazar dizini mutlaka yayınlanmalıdır.
- Reklamlar bütünlüğü bozmaması açısından derginin belirli bölümlerinde toplanmalıdır.⁽⁶⁾

Bütün bunlara ek olarak, Editoryal Kurul ve Yayın Danışma Kurulu üyeliklerinin belirlenmesinde dikkat edilecek hususlar vardır. Örneğin; Editoryal Kurul üyeliği için önemli olan kriterler;

- Her birinin kendi alanında deneyimli ve otoritesahibi kişiler olması
- Alanlarında lider girişimler içinde olmaları
- Bu özelliklerinin editör tarafından iyi bilinmesidir.

Yayın Danışma Kurulu üyeliği için önemli olan kriterler ise; a) Önceden yayınlanmış yazıları ve verilmiş konferanslarının olması b) Alanlarında geniş bilgi birikimine sahip olma c) Editör tarafından bu yönleriyle iyi bilinmeleridir.

Elektronik Dergicilik Açısından ISI Yaklaşımı Nedir?

ISI tarafından dergi seçiminde uygulanan kriterler hem elektronik formatta hem de basılan bir dergi eşliğinde elektronik ortama verilen on-line formattaki ilave baskılar için geçerli sayılmaktadır. Yukarıda ifade edilen mutlak kriterler ve tavsiye edilen kriterler aynı süreç içinde değerlendirilmektedir. Bu değerlendirmede ilave baskı olarak çıkan on-line formatta, eğer ana dergi o ülkenin dilinde çıkıyorsa genişletilmiş ve yapılandırılmış İngilizce Özet önem taşımaktadır.

İNDEKS KABUL KRİTERLERİ AÇISINDAN TÜRK NÖROLOJİ DERGİSİ NE DURUMDA?

Tablo 3. Zorunlu İndeks Kabul Kriterleri Açısından Türk Nöroloji Dergisinin Durumu

Zorunlu Kabul Kriterleri	Evet	Hayır
Dergi zamanında çıkıyor mu?		X
Uluslararası yayın formatına uygun mu?	Kısmen	
Akran Değerlendirmesi var mı?	Bilinmiyor	
Editoryal kurum yapısı uygun mu?		X
Makale seçme metodları belli mi?	Bilinmiyor	
İlgi çatışmaları politikası belli mi?	Bilinmiyor	
Reklam ve sponsorluk politikası var mı?	Bilinmiyor	
Baskı kalitesi iyi mi?	X	
Grafik kalitesi iyi mi?	X	
Asitsiz kağıt kullanımı?	Bilinmiyor	
Kaynaklandırma analizi var mı?	Bilinmiyor	

NE YAPILMALI?

Öncelikle, Türk Nöroloji Dergisini yukarıdaki tablolardaki Evet'lere taşıyanlara teşekkür borçluyuz. Türk Nöroloji Dergisinin geçmişi kısadır ve bu dergiyi bugünlere taşıyanlar olağanüstü bir yalnızlık ve zorluk içinde görev yapmışlardır. Tablolardaki Hayır'lar hepimizin sorumluluğu ve katkısıyla şekillenmişlerdir.

Türkiye bir çok konuda olduğu gibi bilimsel dergicilikte de geleneğe sahip değildir. Geleneğin olmadığı yerde

Tablo 4. Tavsiye Edilen Kriterler Açısından Türk Nöroloji Dergisinin Durumu

Tavsiye Edilen Kabul Kriteri	Evet	Hayır
Yazım formatının kaynağı belirtilmiş mi?		X
Dil kullanımı uygun mu?	X	
Yapılandırılmış Özet var mı?		X
Yabancı yazarlara yer veriliyor mu?		X
Kaynak yazılımı uygun mu?	X	
Herhangi bir indekse kabul edilmiş mi?		Sadece ISSN
Yazar sayısında aşırılığa dikkat ediliyor mu?		X
Yazıların etik kurul onayı var mı?		?
Ek, ilave, kongre sayısı basıyor mu?		Bazen
Reklamların dergi içindeki yeri uygun mu?	X	
Reklamlarda ilgi çatışmalarına dikkat ediliyor mu?		X
Basımı ve dağıtımını profesyonel kurallara uygun mu?		X

kişilerden insanüstü çabalar beklemek en hafif ifadeyle insafsızlıktır. Bu açıdan yukarıdaki satırlar ve analizler geçmişin eleştiri-sinden çok geleceğe bir mesaj niteliğindedir. Geleceğin şekillendirilmesinde Türk Nöroloji Dergisinin önündeki aşama, zaten varolan akademik potansiyelin harekete geçirilmesi ve Türk nörolojisini dünyada hakettiği yere taşımaktır. Bu açıdan eski yeni herkese görev düşmektedir. Yeni editoryal oluşumun içinde biri eski biri yeni iki dernek başkanının ve önceki editörlerden birinin, ayrıca kendisi dışındaki nörolojik bilim dergilerinin editör ve danışma kurulu üyelerinin yer alması bu yüzdendir. Türk Nöroloji Dergisi şu anda hakettiği yerde değildir ve en kısa zamanda öncelikle Türkiye'nin üst nörolojik bilim dergisi haline dönüşmeli ve ardından uluslararası arenayı zorlamalıdır. Bu amaçlara ulaşmakta artılarımız eksilerimizden çok fazladır. İhtiyacımız olan bölünmek değil birleşmek ve birleşik gücümüze inanmaktır. Bu süreçte başta editoryal yapılanma unsurları olmak üzere herkese görev düşmektedir.

Türk Nöroloji Dergisinin şu anda elinizde bulunan sayısındaki yapılanma ve içerik değişikliği amaçlarımıza daha uygun bir örneği oluşturmaktadır.

1. Dergi kurumsal anlamda örgütlenmiş ve yapısı içine Editör Yardımcıları, Editoryal Kurul, Uluslararası Bilimsel Danışma Kurulu ve Yayın Danışma Kurulu katılmıştır.
2. Derginin yayıncılık ilkeleri ve politikası açıkça ilan edilmiştir.

3. Makale yazım koşulları genişletilmiş ve içine etik kurallar eklenmiştir.

4. Dergide yapısal kurulların ve yazı yazarların hak ve sorumlulukları ilan edilmiştir.

5. Dergi mali kaynakları yönünden bağımsızlaştırılmış ve sektörler arasında daha objektif dengelere oturtulmuştur.

6. Dergiyle aynı anda okurlarına ulaşabilecek on-line basımı planlanmıştır. Bu basımda yer alacak genişletilmiş İngilizce Özetler yoluyla Uluslararası Danışma Kurulunun katkı ve eleştirilerine daha açık hale getirilmiştir.

Bundan sonraki dönemde Türk Nöroloji Dergisinin hepimizin, hepimizin katkılarıyla başarılı olmaması için bir neden yoktur.

Saygılarımla

KAYNAKLAR

1. Küçük A. Sağlık Bilimlerinde süreli yayıncılık ulusal sempozyumu, Tübitak-Ulakbilim. 2003
2. Çelik-Bağcı E. Bilimsel dergiciliğin yeniden yapılanması için öneri. CBT; 12,852,2003.
3. www.indexmedicus.org.
4. International Science Editors Political Statement. www.aaas.org/science/editors
5. Garfield E.Citation Indexing. New york; John-Wiley&Sons, 1979.
6. Garfield E.How ISI selects journals for coverage:Quntitative and Qualitative Considerations. Current Contents, May 28,1990
7. Levi P.Eski Yunan.Büyük Uygarlıklar Ansiplopedisi, III.Cilt, İletişim Yayınları,1987.
8. Layikteş C. Ortaçağın Aydınlığı. Tukan Yayınları, İstanbul, 1998.
9. Kuhn TS. Asal Gerilim. Kabalıcı Yayınevi, 1994.